

MOJCA BARBIČ: Rojena v ognju: Glina, keramika in krasilne tehnike;

Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana 2010, 139 str.

Mojca Barbič, profesorica likovne umetnosti, je v pričujoči knjigi na pregleden in nazoren način strnila znanje in izkušnje oblikovanja gline, pridobljene z dolgoletnim pedagoškim delom, vodenjem ljubiteljskih ustvarjalnih delavnic ter prebiranjem domače in tuje literature. Avtorica podrobno opisuje zgodovinski razvoj ter kulturne, prostorske (evropske in zunajevropske), tehnične in tehnološke značilnosti oblikovanja gline v petih vsebinskih sklopih:

- Keramika (definicija keramike, zgodovina keramike in njen razvoj, zgodovinske značilnosti oblikovanja in krasitev keramike);
- Glina (sestava in nastanek, lastnosti gline, vrste gline, oblikovanje keramičnih izdelkov, sušenje, žganje);
- Keramične krasilne tehnike (snovi za keramične krasilne tehnike na nežgani glini, keramične krasilne tehnike na nežgani površini, snovi za keramične krasilne tehnike na žgani glini, krasilne tehnike na žgani površini);
- Načrtovanje pedagoškega procesa;
- Avtorska mala plastika.

Najstarejši zapisi o lončarstvu na Slovenskem so ohranjeni v arhivih gornjegrajskega gospostva iz leta 1340, v katerih

so omenjeni lončarji ob Dreti. Omembe glinokopa v Tunjiški dolini, ki so ga uporabljali kamniški lončarji, segajo v leta 1359 in 1493, medtem ko se lončarstvo na Ptujskem omenja v mestnih zapisih iz leta 1398. Lončarska središča so vzniknila v bližini nahajališč gline in lesa. Mestni obrtniki so dajali lončarskim izdelkom mnogovrstne oblike, ob koncu 18. stoletja pa je lončarstvo postalo domača obrt, ki je kot dopolnilna dejavnost kmečkemu prebivalstvu omogočala preživetje. Znana lončarska središča so se razprostirala na Gorenjskem (Ljubno, Komenda), v Posavju in na Krškem polju (okolica Šentjerneja in Brežic), v Ribniški dolini (Prigorica, Blate, Dolenja vas), Beli krajini (Gradac, okolica Črnomlja), Prekmurju (Filovci, Kobilje, Moščanci) in v novomeški kotlini.

Bogata nahajališča gline in peska, zaloga lesa, premoga in vodnih virov na območju Liboj pri Celju so leta 1815 omogočila ustanovitev prve slovenske tovarne keramike; tehnologijo in znanje so v Slovenijo prinesli tuji podjetniki (Schmidl, Schütz) po vzoru dunajskih oblikovalskih, umetnostnoobrnih in slikarskih smernic. Krasilne tehnike in oblike so posnemale zgodovinske sloge antike, srednjega veka, renesanse, baroka, rokokoja ter dosežke nemških, italijanskih, angleških in drugih proizvajalcev keramike, vključno s tistimi z Daljnega vzhoda. Ti izdelki so tekmovali tudi na razstavah po Evropi in Avstraliji ter prejeli zlata priznanja za oblikovanje in kvaliteto. Zaradi predragih in prezahtevnih postopkov so se v začetku 20. stoletja morali preusmeriti na izdelavo preprostejše poslikane keramike. Po letu 1945 je tovarna postala znana pod imenom Keramična industrija Liboje, leta 2009 pa se je njena pot končala s stečajem. Proizvodnjo industrijske keramike danes nadaljuje prekmurska lončarska družina Bojnec, materialno zapuščino pa hrani Pokrajinski muzej Celje. Zaprtje številnih glinokopov in kakovostna predelava gline sta osrednja razloga za uporabo gline italijanskih in nemških proizvajalcev v slovenski umetnostni in industrijski keramiki, prvotna nahajališča gline povečini uporabljajo le še lončarji.

Za kakovosten razvoj ter promocijo slovenske keramike in lončarstva danes skrbi Društvo keramikov in lončarjev Slovenije, avtorica omeni tudi mednarodni trianale keramike UNICUM, ki ga je leta 2009 prvič organizirala Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov (ZDSLJU) v sodelovanju z Narodnim muzejem Slovenije.

Knjiga je hkrati tudi vizualni pripomoček za (osnovno) osvajanje rokodelskih znanj in veščin. Čeprav je avtorica, izhajajoč iz lastnega poklicnega ozadja, pripravila tudi nekaj primerov kratke analize oziroma vrednotenja izdelkov po kriterijih, določenih v osnovnošolskih programih likovne vzgoje, lahko ti rabijo (v prilagojeni obliki) tudi za predšolske vzgojitelje, srednješolske pedagoge in vodje (mentorje) ljubiteljskih rokodelskih delavnic za različne ciljne skupine. V zadnjem poglavju predstavi še izbor svojih del, malih plastik, na katerih interpretira kombinacije različnih vrst gline in krasilnih tehnik. Z etnološkega vidika je avtorica zasnovala zgleden priročnik za teoretično in praktično spoznavanje lončarstva in unikatne keramike.

* Tatjana Vokić Vojković, etnol., univ. dipl. lit. komp. in prof. geogr., vodja projekta Rokodelska akademija I, Občina Veržej, 9226 Moravske Toplice, Mlajtinci 11, E-naslov: tatjana.vokic@gmail.com